

Monica, en het onderwijs.

In „De Nieuwe Eeuw” (roomsch) wordt meegedeeld:

Den 4en Mei 1856, op den feestdag van Sint Monica, hield John Henry Newman in de kerk der katholieke Universiteit te Dublin, waar hij toen rector was, een predikatie, waarin hij de hooge taak van het specifiek-katholiek onderwijs op uitnemende wijze belichtte. Nu er in bepaalde landen zulke sterke stroomingen opstaan, welke aan de Kerk het recht op vorming van den jongen mensch betwisten, wordt deze predikatie weer actueel. Dom J. B. de Glas O.S.B. vertaalde ze voor ons.

Tekst der preek was Luc. 7: 12:

Cum autem appropinquaret portae civitatis, ecce defunctus efferebatur filius unicus matris suae: et haec vidua erat.

En toen Hij de stadspoort naderde, zie, daar werd een doode uitgedragen, de eenige zoon van zijn moeder: en deze was weduwe.

De inleiding:

Op dezen dag viert een der merkwaardigste feesten van den kerkelijken kalender. Wij herdenken een Heilige, die de Hemelkroon voorzeker met gebieden en tranen, met slapeloze nachten en moeizame zwerven verdiend heeft, maar niet in 't vervullen van 'n belangrijk kerkelijk ambt, niet in 't uitvoeren van een of ander gewichtig plan of van een der evangelische raden; niet als prediker, leeraar, evangelieverkondiger, hervormer of geloofsheid; niet als bisschop van een kudde, of als burgerlijk bestuurder; niet door welsprekendheid, wijsheid of succesvolle geloofsverdediging; niet op de zelfde manier als een andere Heilige, die wij in den loop van den jaar-kring aanroepen: maar als een moeder, die met haar hoeten de bekeering van haar zoon gezocht heeft en verkregen. Het was geen gewone zoon, voor wien zij bad, en het was geen gewoon smeekgebed, waardoor zij hem gewonnen heeft. Toen een heilig man er de vurigheid van zag, eer het uitwerking had, sprak hij tot haar: „Ga in vrede, de zoon van zulke gebeden kan niet verloren gaan”. De voorspelling ging in vervulling, en werd nog overtroffen door de werkelijkheid. Niet alleen bekeerde die jongeman, maar na zijn bekeering werd hij een Heilige, en niet alleen een Heilige, maar een leeraar bovendien, en 'hij onderrichtte er velen ter gerechtigheid” (Dan. XII, 3) St. Augustinus was de zoon voor wien zij bad, en als hij sinds een licht geweest is voor alle eeuwen der Kerk, dan zijn wij grooten dank verschuldigd aan zijn moeder, de H. Monica, die hem eerst gebaad heeft naar het vleesch, en later voor hem nieuwe barenswenen geleden heeft naar den geest!

Naar Monica zoekt dus de prediking op dien dag, de Kerk heeft er een tekst bij gezocht, en dat is Lucas 7: 12:

De Kerk heeft voor dit feest dit bepaalde evangelie uitgekozen, en zoo de H. Monica vergeleken met de treurende weduwe, die Onzen Heer ontmoette bij de stadspoort, toen zij uitging om het lijk van haar eenigen zoon te begraven. Hij zag haar en zeide: „Ween niet”; (Luc. VII, 13) en Hij raakte de haar aan, en de doode verrees. St. Monica vroeg en verkreeg een verhever wonder. Menige moeder, die bezorgd is voor het lichamelijke welzijn van haar zoon, verwaarloost zijn ziel. De Heilige van dezen dag deed dit niet. Haar zoon mocht al talentvol zijn, welsprekend, bekwaam en in aanzien: dat alles was haar niets, zoolang hij slaaf was van de zonde, zoolang hij de prooi was van ketterij. Zij begeerde zijn waarachtig leven. Zij deed den Hemel geweld aan met gebeden, en putte zich uit met haar bidden.

Toepassing:

En zoo wordt Monica, evenals de weduwe van het evangelie, een beeld van de Heilige Kerk, die voortdurend weeklaagt over haar verloren kinderen, en zoo door haar dringende gebeden voortdurend terug ontvangt vanuit het graf van de zonde. En tot Monica als figuur der Kerk kunnen wij de woorden richten van den Profeet: Leg af, Jerusalem, de kleeren van uw rouw en droefheid: sta op en zie' uit naar het Oosten en aanschouw uw kinderen. Want zij gingen van U heen te voet en weggeleid door vijanden; maar de Heer zal ze tot u voeren gekroond met eere, als kinderen van het koninkrijk”. (Har., V, 1, 5-6).

Ik merk hier op, dat dit niet slechts een gebeurtenis is uit het verleden, maar van alle tijden.

Nadere toepassing:

Mijne Broeders, het treft gelukkig, dat de eerste Zondag van onze Universiteits-Mis op het feest valt van de H. Monica. Is niet een van de voornaamste zorgen, waar een Universiteit mee belast is, vooral als wij hier in deze gewijde plaats bijeen komen, datgene te verschaffen, waar die merkwaardige Heilige het gemis zoozeer van gevoelde, en dat zij poogde goed te maken door haar gebeden? Is het niet een deel van onze bijzondere taak uit de handen van vader en moeder hen aan te nemen, die vader en moeder niet langer bij zich kunnen houden? Terwijl de Universiteit dan ook alle wetenschappen onderwijst, en spreekt door den mond van filosofen en wijzen, mag zij zich tevens verheugen in de bekende benaming van „Alma Mater”. Zij is een moeder, die naar het voorbeeld van de hoogste en heiligste der moeders enerzijds is „Mater amabilis”, „Beminnelijke moeder” en „Causa nostrae laetitiae”, „Oorzaak onzer blijdschap”, en anderzijds eveneens „Sedes sapientiae”, „Zetel der wijsheid”. Zij is een moeder, die niet besloten leeft in een familiekring en in de schaduwen van een tuin, maar in de wijde wereld, in de volkrijke, drukke stad, en die evenals onze hemelsche Moeder, de lieve en teedere Maria, het bestaan durft „zich zelf te prijzen en te roemen en haar mond te openen” (Eil., XXIV, 1-2), „omdat zij alleen het hemelrood doorloopen heeft, en is doorgedrongen tot den bodem van de Zee, en heeft gewandeld over de golven van den oceaan”, (ibid., 8), en omdat zij alleen op elk

gebied van menschelijke wetenschap in staat is te weerleggen en terecht te wijzen wie kennis zouden willen stellen tegen kennis, en waarheid in tegenspraak met waarheid, en de wereld zouden willen wijsmaken, dat men om godsdienstig te zijn onwetend wezen moet, en om intellectueel te zijn, ongeloofig.

De preek is vol van de roomsche misverstanden, en een sterk sprekend staal van bijbelverkrachting. En toch wil ik het woord doorgeven; ik geloof, dat het om den toon, om de verbintenis tusschen belijdenis en onderwijs, om de erkenning van de plaats van de geïnstitueerde kerk in de vrijmaking van alle onderwijs, ook van onze lezers de aandacht verdient. De uitwerking der gedachten, die is natuurlijk bij ons volstrekt anders; maar dat behoef ik niet opzettelijk in herinnering te brengen.

K. S.

BOEKBESPREKING

J. de Lange, „De Afscheiding te Leiden”, historisch geschilderd.

J. H. Donner — Rotterdam — 1934.

Een aardig boekje van 101 bladzijden, dat ook buiten Leiden de aandacht trekken kan, en mag, omdat het ook verscheiden dingen naar voren brengt, die voor de algemeene typeering van de Afscheiding, en van hetgeen zich daar om heen bewogen heeft, betekenis hebben. Den schrijver moet de eer gegeven worden, dat hij zelfstandig heeft onderzocht, en naar voren heeft gebracht wat ten deele nog niet bekend was. Met name uit het archief der kerk van Leiden, het Leidsche gemeentearchief en het Rijksarchief te Den Haag heeft hij zelfstandig enkele gegevens verzameld en hier naar voren gebracht. Over Ds Donner en Ds Holster krijgen we ook iets te hooren, portretten van hen zijn opgenomen. Inzake de kwestie van de erkenning door de overheid, de correspondentie ermee, en de vereeniging met de Brummelkampplanen wordt ook veel interessants bijeengebracht. Kortom, we hebben hier een studie, die werkelijk niet verdient, dat ze vergeten wordt, of alleen de belangstelling van de Leidenaars verdient. Wie over de Afscheiding voortaan schrijven wil, kan deze historische studie slechts tot zijn schade voorbijgaan.

K. S.

Dr L. v. d. Zanden, „Kerk en Nationaal-Socialisme”.

J. H. Kok, N.V. — Kampen — 1934.

Een referaat ligt hier voor ons, dat Dr v. d. Zanden gehouden heeft ter jongste predikantenconferentie. Oorspronkelijk is het niet bestemd geweest voor publicatie; toen schr. er toe overging, ontbrak hem de tijd tot nadere verzorging en verwijzing in voetnoten en anderszins. Wij willen daarmee rekening houden, ook als wij eenige incongruentie zien in wat wel en wat niet geciteerd wordt, of als bron vermeld wordt. Het referaat zelf is duidelijk. Hier en daar zou ik zelf de critiek iets scherper hebben willen stellen; wat ik van den schrijver te Kampen indertijd hoorde, leek me uit dit oogpunt nog iets sterker en dus op dit punt ook nog iets beter dan wat hier voor ons ligt. Het referaat verdient algemeene belangstelling, ook van wie zich niet direct interesseert voor de kerkelijke en kerkrechtelijke zijde van het vraagstuk; immers, voor een groot deel wijdt de schrijver zijn brochure aan het nationaal-socialisme zelf, zonder rechtstreeks zich nog in te laten met de vraag, wat de kerk heeft te verwachten, of te doen.

K. S.

Ons nieuwe leesboek, voor de Christelijke school verzameld door P. J. Risseeuw en G. K. de Wilde.

J. B. Wolters U.M. N.V. — Groningen, Den Haag, Batavia.

Uiteraard is ons blad niet de eerst-aangewezen plaats voor het bespreken van uitgaven die specifieke schooluitgaven zijn. Maar nu deze serie leesboekjes voor het lager onderwijs ons werd toegezonden, willen we er met genoegen de aandacht op vestigen. In zes deeltjes, elk van ruim 100 blz., en tegen een prijs van f 0.80 per stuk, wordt getracht regelmatige opklimming in moeilijkheid van leesstof te geven, bij afwisseling en gewenschte frisheid. In die poging zijn de verzamelaars zeker geslaagd. Ieder boekje op zichzelf is een aardig geheel, waartoe ook de illustraties van Jaap Veenendaal, Pol Dom en Sierk Schröder het hunne bijdragen. 't Laatste deeltje, bestemd voor het zevende leerjaar en het voortgezet onderwijs, heeft zelfs het uiterlijk van een eenvoudige bloemlezing uit de letterkunde. Reeds verschenen de beide eerste deeltjes in tweeden druk, bewijs dat de serie de belangstelling vindt die ze ongetwijfeld verdient. Het verdienstelijke is vooral, dat de samenstellers van meet aan er naar streeven leesstof te brengen, die staat op literair peil.

Kerk en Maatschappij in verleden en heden. Beknopt Christelijk Encyclopaedisch Handboek, door Dr J. C. Rullmann en Dr J. A. Nederbragt.

N.V. U.M. Enum — Amsterdam 1934.

We ontvingen de eerste vellen van deze uitgave, die een korte encyclopaedie bedoelt te zijn op het gebied van Kerk en Maatschappij. Het werk zal in 20 afleveringen compleet zijn, die in twee banden verenigd worden, een band over de Kerk, verzorgd door Dr Rullmann, en een band over de Maatschappij, d.w.z. over Maatschappelijke, Economische en Monetair Vraagstukken, van de hand van Dr Nederbragt. De bladzijden zijn over

twee kolommen bedrukt. De afleveringen verschijnen maandelijks. Portretten en kleurenplaten zijn tusschen den tekst opgenomen.

Jaarboekje van het Verband van Evangelisatie-commissies van Gereformeerde Kerken in Nederland. 1934.

N.V. W. D. Meinema — Delft.

Dit onder ons reeds bekend geworden jaarboekje viert zijn eerste lustrum. Waren de eerste jaargangen vooral propagandistisch van karakter, langzamerhand, aldus zegt het voorwoord, is dat niet meer noodig en kan het boekje „zijn positie nemen in het verschaffen van adressen-materiaal”. Het redactionele gedeelte, verzorgd door de Bestuursleden van het Verband en zijn adviseur, Prof. Dr F. W. Grosheide, „bedoelt korte instructieve artikelen te geven, waarin deels enkele takken van arbeid nader worden toegelicht, deels bezieling gewekt voor het heerlijk doel, dat de Geref. Evangelisatie beoogt”. De secretaris, Dr J. R. Goris van Apeldoorn, geeft een artikel: „Wat is, wat bedoelt en hoe werkt het Verband”, dat de hoofdlijnen aangeeft van het beeld, dat in zijn details in de ruim 50 bladzijden van het tweede, praktische gedeelte, wordt uitgewerkt. Het geheele boekje is 85 bladzijden groot en tegen een bedrag van f 0.40 aan het secretariaat (P. Joubertstraat 2, Apeldoorn) of bij den uitgever te verkrijgen.

Koningin Emma, door D. Hans, met een woord vooraf van den Minister van Staat, Dr H. Colijn.

A. W. Sijthoffs U.M. — Leiden.

De leider van de Ned. journalisten, D. Hans, die van vlakbij de gebeurtenissen in ons Vorstenhuis heeft meegemaakt, heeft een boekje gegeven (78 blz. groot) over de overleden Koningin-Moeder, dat zijn beste aanbeveling heeft in het woord van Dr Colijn: „Wie de Koningin-Moeder persoonlijk gekend hebben, bij die bestaat geen oogenblik twijfel aan de juistheid der visie van den schrijver. Het geschilderde beeld is natuurgetroou”. Een aantal mooie reproducties verlichten het, in royaal formaat uitgegeven boek, dat tot den prijs van f 1.25 verkrijgbaar is en aller aandacht verdient, opdat, gelijk Dr Colijn het uitdrukt: „dit schoone levensbeeld in brede kring worde vastgehouden”.

DE KERKNIEUWS

GEREFORMEERDE KERKEN.

Drietal te:

Vleuten-De Meern: Cand. F. van Dijk te Kampen, Cand. D. J. Ras te Scheveningen, en Cand. H. de Valk te Rotterdam. Niezijl: Cand. S. G. Bloem te Groningen, Cand. M. Geertsema te Zuidwolde (Gr.), en Cand. B. Holwerda te Houwerzijl.

Beroepen te:

Dokkum: G. Smeenk te Blokzijl. Eefde-Gorssel: Cand. H. N. Ridderbos te Kampen. Hazerswoude: Cand. H. de Valk te Rotterdam. Niezijl: Cand. S. G. Bloem te Groningen. Oud-Loosdrecht: Cand. L. Kuiper Jr. te Bilthoven. Vleuten-De Meern: Cand. D. J. Ras te Scheveningen.

Aangenomen naar:

Eindhoven: G. Zeyl te De Glind bij Achterveld. Nieuw-Loosdrecht: J. Versteeg te Nieuwerkerk a. d. IJssel.

Intrede te:

Hijlaard: Cand. H. Numan. Tekst: 2 Cor. 5: 19 en 20.

Afscheid van:

Eindhoven: Dr K. Sietsma. Tekst: 1 Cor. 1: 20 en 21 (8 Mei).

Candidaten tot den Heiligen Dienst.

Door de Classis Enkhuizen der Geref. Kerken is praeparator geëxamineerd en beroepbaar verklaard cand. F. E. Hockstra, cand. aan de V. U. Gaarne zal hij de Kerken des Zondags dienen en een eventueel beroep in overweging nemen. Zijn adres is: Turfhaven 13, Hoorn (N.-H.).

— De Classis Rotterdam der Geref. Kerken in Nederland heeft praeparator geëxamineerd en beroepbaar verklaard den heer D. Vreugdenhil, candidaat aan de Theologische School te Kampen.

De heer Vreugdenhil zal gaarne de Geref. Kerken des Zondags dienen en een eventueel beroep terstond in overweging nemen.

Zijn adres is: Waterloostraat 107, Rotterdam (Kralingen).

Arbeid onder de Chinezen.

Naar wij vernemen, heeft de kerkeraad der Geref. Kerk van Rotterdam-Zuid (Katendrecht) besloten tot het instellen van een 5e predikantsplaats. Voor deze plaats zal einde dezer maand worden beroepen de heer A. F. J. Piron, cand. tot den H. Dienst, te Heemstede, die dan speciaal zal werkzaam zijn voor den Evangelisatie-arbeid onder de Chinezen.

De Geref. Kerken en de Alledag-Kerk.

Ter jongste vergadering van de classis Haarlem bracht Ds L. Hoorweg Jr., Geref. predikant te Haarlem, rapport uit namens de door de classis benoemde commissie inzake de Alledag-kerk. De classis sprak, gehoord dit rapport, bij meerderheid van stemmen uit, dat de medewerking aan de Alledag-kerk moet worden gelaten aan de persoonlijke beslissing van den Dienaar des Woords, desgewenscht in overleg met zijn kerkeraad.

„GEREF. KERKEN IN HERSTELD VERBAND”.

Afscheid van:

Aandijk: J. Diepersloot. Tekst: Luc. 19: 10.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Arnhem (2e maal): L. S. den Boer te Leerdam. Haarlem-Noord: G. Salomons te Amsterdam-West. Nieuwpoort: N. de Jong te Rijsburg. Sneek: W. Heerma te Aalsmeer. IJmuiden: A. Dubois te Oud-Beijerland.

Bedankt voor:

Werkendam: N. de Jong te Rijsburg.

Overleden:

J. de Bruin, Emer.-pred. Chr. Geref. Kerk te Baarn, 72 jaar.